

NHẬN XÉT, ĐÁNH GIÁ CÁC SẢN PHẨM TẠO HÌNH CỦA TRẺ MẦM NON

ThS. CHU ANH SƠN*

Abstract: Comment and assessment on plastic products of preschool children are important steps in teaching at preschool. Teachers must deeply understand the nature of these educational activities for children to build the proper criteria on assessing results. Organizing shaping activities for preschool children aims to promote their imagination, aesthetic capacity and improve education quality at preschool.

Keywords: Comments, products shaping, preschool children.

Hoạt động tạo hình (HĐTH) có vai trò quan trọng đối với sự phát triển toàn diện của trẻ lứa tuổi mầm non (MN), là con đường, phương tiện hiệu quả trong quá trình giáo dục trẻ ngay từ những năm tháng đầu đời. Khi tham gia vào HĐTH, trẻ được trực tiếp tạo ra các sản phẩm, do đó, việc tổ chức hoạt động trưng bày, thưởng ngoạn và chia sẻ cảm xúc cũng như đưa ra những lời nhận xét, đánh giá (ĐG) đối với các sản phẩm tạo hình (SPTH) của trẻ ngay sau khi kết thúc hoạt động có ý nghĩa rất lớn.

1. Mục đích, ý nghĩa của nhận xét, ĐG SPTH cho trẻ

ĐG SPTH của trẻ là hoạt động ĐG kết quả của trẻ khi tham gia HĐTH, là sự ĐG mức độ hoàn thành các mục tiêu được đề ra trong hoạt động. Khác với hoạt động ĐG ở các bậc giáo dục cao hơn, ĐG SPTH của trẻ MN không phải là sự ganh đua, so tài về điểm số hay kết quả trong công việc. Hoạt động này đơn thuần nhằm đáp ứng nhu cầu của trẻ, rút kinh nghiệm và dần hình thành thị hiếu thẩm mỹ cho trẻ lứa tuổi MN.

1.1. Mục đích: Giúp giáo viên (GV) nhận biết và hiểu được khả năng của trẻ (có tiến bộ hay không, có năng lực biểu hiện như thế nào với từng loại hình, sở thích và nhu cầu của trẻ); GV rút kinh nghiệm cho bản thân để điều chỉnh các phương pháp, nội dung hoặc công tác chuẩn bị về đồ dùng dạy học.

1.2. Ý nghĩa: Đáp ứng nhu cầu của trẻ, động viên, khích lệ, giúp trẻ cảm nhận cái đẹp, tạo nền tảng trong việc trẻ có khả năng tái tạo và sáng tạo cái đẹp; động viên, khuyến khích, khen thưởng, gợi mở, dẫn dắt trẻ nhận biết được những gì đạt và còn chưa đạt khi tham gia vào hoạt động, từ đó, trẻ biết nỗ lực phát huy năng lực tạo hình đồng thời duy trì hứng thú học tập; phát triển năng lực quan sát, phân tích, tổng hợp, ngôn

ngữ mạch lạc, sự tự tin, mạnh dạn ở trẻ qua quá trình nhận xét, chia sẻ xúc cảm thẩm mỹ.

2. Cơ sở khoa học của nhận xét, ĐG SPTH cho trẻ MN

2.1. Tiêu chí nhận xét, ĐG các SPTH của trẻ MN:

2.1.1. Mục tiêu giáo dục thị hiếu thẩm mỹ của HĐTH cho trẻ MN. ĐG sản phẩm của trẻ khi tham gia vào HĐTH không nên quá phụ thuộc vào kết quả của sản phẩm. Giáo dục HĐTH cho trẻ trong trường MN mục đích để trẻ biết thưởng thức cái đẹp trong cuộc sống, trong tự nhiên và trong nghệ thuật, từng bước hình thành thị hiếu thẩm mỹ cho trẻ theo các mức độ nhận thức phù hợp với lứa tuổi và không phải là đào tạo trẻ thành các “nghệ sĩ tạo hình”.

2.1.2. Chuẩn kiến thức, kỹ năng của từng giai đoạn, từng lứa tuổi. Bộ GD-ĐT ban hành “Chương trình giáo dục MN”, quy định “chuẩn” kiến thức, kỹ năng của trẻ qua từng độ tuổi. Đây là cơ sở căn cứ giúp GV thiết kế, điều chỉnh nội dung hoạt động ĐG phù hợp với đặc điểm của từng đối tượng trẻ.

2.1.3. Mục tiêu đề ra trong từng HĐTH cụ thể. HĐTH trong trường MN được tiến hành đa dạng và phong phú, gồm nhiều nội dung: các hình thức tổ chức, các loại hình; các thể loại, nội dung theo các chủ đề chủ điểm... Do đó, việc ĐG, nhận xét sản phẩm của trẻ phải bám sát các mục tiêu trong từng HĐTH cụ thể và đặc điểm từng độ tuổi.

2.2. Hình thức nhận xét ĐG: Nhận xét, ĐG sản phẩm của trẻ MN khác với hình thức ĐG của các bậc học cao hơn (định tính, định lượng) với nhiều hình thức phong phú. Với lứa tuổi MN, việc nhận xét, ĐG chủ yếu được tổ chức trực tiếp qua các sản phẩm của trẻ ngay sau khi kết thúc hoạt động.

* Trưởng Cao đẳng Sư phạm Trung ương

2.3. Nội dung ĐG:

2.3.1. Quan sát trong hoạt động: - Mức độ hứng thú, niềm vui sướng và hạnh phúc của trẻ khi tham gia hoạt động; - Tốc độ thực hiện nhiệm vụ của trẻ khi tham gia hoạt động; - Những khó khăn trẻ gặp phải khi tham gia hoạt động.

2.3.2. Nhận xét, ĐG qua các sản phẩm của hoạt động:

- ĐG nhận xét theo từng thể loại:

+ **Thể loại diễn tả theo mẫu:** Trẻ thể hiện được đặc điểm, đặc trưng của sự vật, hay nói cách khác là rõ sự vật thông qua các yếu tố tạo hình; trẻ biết tạo không gian cho sự vật; có sự sắp xếp cân đối; trẻ có sự sáng tạo trong cách diễn tả hình dáng, tư thế, sắc thái, màu sắc và quan hệ của nó với không gian.

+ **Thể loại diễn tả theo đề tài:** Sản phẩm của trẻ phải thể hiện rõ vật hoặc các vật, các sự vật hiện tượng trong đề tài; trẻ biết sắp xếp các vật, các sự vật hiện tượng cân đối, hài hòa, phù hợp; trẻ biết xây dựng mối quan hệ giữa các sự vật hiện tượng bằng các yếu tố tạo hình; trẻ biết tạo không gian phù hợp cho các vật, các sự vật hiện tượng; mỗi trẻ có cách thể hiện khác nhau về cách thức, nội dung của đề tài.

+ **Thể loại diễn tả theo ý thích (theo nhu cầu của trẻ):** Sản phẩm của trẻ phải thể hiện rõ vật hoặc các vật, các sự vật hiện tượng trong đề tài theo ý tưởng của trẻ; trẻ thể hiện rõ nội dung, có không gian thông qua các yếu tố tạo hình; sản phẩm của trẻ tạo ra trong lớp có nhiều nội dung và đề tài khác nhau; trẻ làm ra sản phẩm đúng ý thích mà trẻ đã diễn đạt ý tưởng trước đó.

+ **Thể loại trang trí theo mẫu:** Sản phẩm trẻ tạo ra phải thể hiện rõ họa tiết, tô màu gọn gàng, sắp xếp đúng với nguyên tắc bố cục trong trang trí; thể hiện đúng với cách thức mà GV cung cấp; trẻ có sự sáng tạo trong cách thể hiện họa tiết và cách đặt màu khác nhau và có những nguyên tắc, bố cục thay đổi.

+ **Thể loại trang trí đề tài:** Sản phẩm mà trẻ tạo ra phải thể hiện rõ họa tiết, tô màu gọn gàng, sắp xếp đúng với nguyên tắc bố cục; trẻ có sự sáng tạo trong cách thể hiện về những nội dung mà GV mở rộng.

+ **Thể loại trang trí tự do (theo ý thích):** Sản phẩm mà trẻ tạo ra phải thể hiện rõ họa tiết, tô màu gọn gàng, sắp xếp đúng với bố cục; trẻ có sự sáng tạo trong cách thể hiện về họa tiết và cách đặt màu khác nhau và có

những nguyên tắc bố cục thay đổi; sản phẩm chung của trẻ được thể hiện phong phú, đa dạng.

- **ĐG nhận xét theo từng loại hình** (tô; vẽ; xé - cắt dán; nặn; lắp ghép; in, dập...).

2.4. Các yêu cầu khi nhận xét, ĐG

2.4.1. Căn cứ vào mục tiêu HĐTH: ĐG SPTH của trẻ cần căn cứ vào mục tiêu cơ bản của HĐTH cho trẻ, mục tiêu cụ thể của từng hoạt động cụ thể, vào chuẩn kiến thức, kĩ năng đối với từng lứa tuổi trong “Chương trình giáo dục MN”. Khi nhận xét ĐG sản phẩm của trẻ cần ghi nhớ: HĐTH trong trường MN là hoạt động giáo dục nghệ thuật, giáo dục trẻ về cái đẹp, biết thưởng thức, rung động và bộc lộ, chia sẻ các trạng thái cảm xúc; có kĩ năng tái tạo, sáng tạo ra cái đẹp bằng ngôn ngữ tạo hình, từ đó vận dụng cái đẹp với các hoạt động khác và trong cuộc sống hàng ngày; có năng lực nhận xét cái đẹp trong các SPTH và trong cuộc sống.

2.4.2. Đảm bảo tính khách quan: GV phải đảm bảo tính công bằng, tránh sự thiên vị đối với trẻ khi ĐG SPTH. Tuyệt đối không để các trạng thái tâm lí cá nhân gây ảnh hưởng tới tính khách quan trong quá trình ĐG.

2.4.3. Đảm bảo tính phát triển: ĐG SPTH của trẻ chủ yếu để giúp trẻ được thỏa mãn nhu cầu mong muốn được “khoe” sản phẩm với mọi người xung quanh, vì vậy nên lấy sự khuyến khích, động viên và khen thưởng trẻ là chính, tạo sự vui sướng, hạnh phúc cho trẻ. Tạo cho trẻ hứng thú và động lực cho trẻ với HĐTH nói riêng và trong các hoạt động giáo dục nói chung.

2.4.4. Dựa vào đặc điểm tâm - sinh lí từng lứa tuổi: Không áp dụng những chuẩn mực của người lớn khi ĐG SPTH của trẻ. GV phải hiểu được sở thích, nhu cầu và đồng cảm với trẻ trong cách nghĩ, cách cảm và cách thể hiện; ĐG nhận xét cần dựa theo từng lứa tuổi, và giai đoạn: nhà trẻ, mẫu giáo bé, mẫu giáo nhỡ, mẫu giáo lớn; ĐG nhận xét theo đối tượng trẻ: trẻ kĩ năng tốt, trẻ còn chậm...

3. Phương pháp tổ chức hoạt động nhận xét, ĐG SPTH cho trẻ tại trường MN

3.1. Trình tự tổ chức hoạt động trung bày và nhận xét, ĐG SPTH của trẻ MN:

- Tổ chức tại thời điểm gần kết thúc giờ học, khi đa số trẻ đã hoàn thành sản phẩm (thông thường khoảng 3-5 phút trước khi kết thúc hoạt động).

- Chuẩn bị môi trường, khu vực trưng bày cũng như đầy đủ các phương tiện hỗ trợ cho việc trưng bày;
- GV tổ chức trưng bày các SPTH của trẻ;
- GV tập trung trẻ đến bên sản phẩm;
- Tiến hành tổ chức nhận xét, ĐG các sản phẩm.

3.2. Một số yêu cầu khi nhận xét, ĐG sản phẩm của trẻ:

- GV sẽ trưng bày sản phẩm giúp trẻ ở lớp mẫu giáo bé, với lớp mẫu giáo nhỡ hoặc mẫu giáo lớn, GV sẽ hướng dẫn trẻ tự trưng bày. Cần trưng bày toàn bộ sản phẩm của trẻ dù tốt hay chưa tốt.

- SPTH của trẻ phải được trưng bày ngay ngắn, không quá cao, không quá thấp đồng thời phải có khoảng cách hợp lý giữa các sản phẩm. Cần chuẩn bị thật tốt về môi trường và các phương tiện trưng bày và luôn thể hiện thái độ tôn trọng đối với các sản phẩm của trẻ.

- GV tập trung trẻ đến bên sản phẩm, cô cho trẻ đứng hoặc ngồi tùy thuộc vào vị trí trưng bày. Vị trí tập trung cần để tất cả trẻ quan sát được sản phẩm; đồng thời, GV lựa chọn vị trí phù hợp vừa bao quát được trẻ, vừa bao quát được các sản phẩm.

- Với trẻ mẫu giáo bé, GV cần chủ động nhận xét, chia sẻ cảm xúc của mình về các sản phẩm cho trẻ. Cô cần kết hợp linh hoạt giữa lời nói và hành động, sắc thái lấy khen thưởng và động viên trẻ là chính. Cô giúp trẻ vui sướng và cảm nhận được vẻ đẹp từ những sản phẩm được trưng bày.

- Với lứa tuổi mẫu giáo bé, mẫu giáo lớn, cô gợi mở, dẫn dắt, động viên trẻ tự chia sẻ về sản phẩm của mình đồng thời nhận xét về sản phẩm của các bạn.

- GV luôn phải thể hiện được sự yêu thương, khích lệ và gần gũi với trẻ trong quá trình chia sẻ, nhận xét, ĐG SPTH của trẻ; luôn thể hiện sự tôn trọng cao nhất đối với ý tưởng và sản phẩm của trẻ.

- Trong quá trình nhận xét, ĐG ngôn ngữ hoa mỹ, thuật ngữ chuyên môn là không hợp lý. Nên sử dụng ngôn ngữ đơn giản, dễ hiểu và gợi mở, phù hợp với lứa tuổi của trẻ.

- Cần xây dựng tiêu chí ĐG SPTH của trẻ ngay từ khi thiết kế hoạt động. Thang ĐG phải hài hòa giữa các yếu tố như: các thể loại, loại hình, lứa tuổi và mục tiêu đề ra của từng hoạt động cụ thể.

- Luôn quan sát quá trình hoạt động của trẻ và thành quả nhận được sau hoạt động, không nên đi quá sâu hay nặng nề với việc ĐG trẻ thông qua sản phẩm.

- Tuyệt đối không nặng lời trách mắng trẻ, không lạm dụng khen thưởng quá mức.

- Không để các trạng thái tâm lý cá nhân gây ảnh hưởng đến hoạt động, không thiên vị cá nhân trẻ, không phán xét theo chuẩn mực của người lớn, không áp đặt quan điểm cá nhân.

***

ĐG, nhận xét SPTH của trẻ MN là một phần quan trọng trong tổ chức HĐTH tại trường MN. Tuy nhiên, để thực hiện tốt nội dung này còn phụ thuộc vào nhiều yếu tố như: kỹ năng xây dựng thang ĐG, kỹ năng tổ chức hoạt động ĐG, năng lực cảm thụ cái đẹp nói chung và sự đồng cảm với ngôn ngữ kí hiệu của trẻ nói riêng, vốn hiểu biết về nghệ thuật tạo hình, kỹ năng giao tiếp của GV. Vì vậy, muốn nâng cao hiệu quả của hoạt động ĐG SPTH của trẻ trong trường MN, GV cần phải trau dồi, bồi đắp thêm cho cá nhân những kiến thức và kỹ năng về tạo hình, năng lực quan sát và nghiên cứu các SPTH nói chung và của trẻ nói riêng, biết vận dụng các kỹ năng giao tiếp sư phạm và trên hết là lòng yêu trẻ, tôn trọng trẻ với mục tiêu hàng đầu là giáo dục sự phát triển toàn diện cho trẻ. □

Tài liệu tham khảo

- [1] Lê Hồng Vân (2002). *Tạo hình và phương pháp hướng dẫn hoạt động tạo hình cho trẻ em (Quyển III - Phương pháp hướng dẫn hoạt động tạo hình cho trẻ mẫu giáo)*. NXB Đại học Quốc gia Hà Nội.
- [2] Ung Thị Châu - Nguyễn Lăng Bình - Lê Đức Hiền (2004). *Tạo hình và phương pháp hướng dẫn hoạt động tạo hình cho trẻ*. NXB Giáo dục.
- [3] Lê Thanh Thủy (2004). *Phương pháp tổ chức hoạt động tạo hình cho trẻ mầm non*. NXB Đại học Sư phạm.
- [4] Nguyễn Quốc Toàn (2007). *Phương pháp tổ chức hoạt động tạo hình cho trẻ mầm non*. NXB Giáo dục.
- [5] Jang Young Soog (2010). *Hướng dẫn hoạt động âm nhạc, thể dục, tạo hình cho trẻ mầm non*. NXB Giáo dục Việt Nam.
- [6] Bộ GD-ĐT - Vụ Giáo dục mầm non - Trung tâm Nghiên cứu Giáo dục mầm non (2003). *Hướng dẫn thực hiện đổi mới hình thức tổ chức hoạt động giáo dục trẻ 3-4 tuổi*. NXB Giáo dục.
- [7] Bộ GD-ĐT - Vụ Giáo dục mầm non - Trung tâm Nghiên cứu Giáo dục mầm non (2003). *Hướng dẫn thực hiện đổi mới hình thức tổ chức hoạt động giáo dục trẻ 4-5 tuổi*. NXB Giáo dục.
- [8] Bộ GD-ĐT - Vụ Giáo dục mầm non - Trung tâm Nghiên cứu Giáo dục mầm non (2003). *Hướng dẫn thực hiện đổi mới hình thức tổ chức hoạt động giáo dục trẻ 5-6 tuổi*. NXB Giáo dục.